

postmottak@bld.dep.no

Oslo den 30.01.2017

Høringsuttalelse – NOU 2016: 16 Ny barnevernlov

Det vises til departementets høringsbrev datert 07.11.2016 med frist for merknad 30.01.2017. Organisasjonen Voksne for Barn takker for muligheten til å avgi høringsuttalelse.

Del 1 - Generelle merknader

Voksne for Barn støtter forslaget om at barnevernlov får status som en rettighetslov. Utvalget har i foreliggende lovforslaget redegjort grundig og overbevisende og Voksne for Barn er enig i at det vil bidra til å sikre barn forsvarlig omsorg og bedre beskyttelse. Flatøutvalget foreslo i NOU:2009:22 å endre formålsbestemmelsen i barnevernloven slik at den ble å forstå som en rettighetslov fra barnets ståsted og dette støttet vi også den gang.

Vi ønsker innledningsvis å påpeke at vi ser det som gjennomgående svakhet i utkastet at barnets behov for hjelp til å forvalte denne retten ikke utdypes og drøftes nærmere. Hvordan skal rettighetene forklares til barnet? Hvem skal forklare barnet hvordan de kan medvirke ved ulike handlinger? Hvordan skal man hjelpe barnet å danne seg en mening, se konsekvenser og hvem skal gjøre det? Barnet kan ved innsyn ha behov for hjelp til å forstå dokumenter osv. Det bør i generelle merknader til lovproposisjonen understrekes hvem som har ansvar, samt hvordan en skal sikre nødvendig opplæring og oppfølging av de som har ansvaret.

Utvalget har bestått av kun jurister, som har benyttet seg av en fagreferansegruppe og en referansegruppe med barn som har erfaring fra barnevernet. Det bemerkes på generelt grunnlag at det ville vært en fordel om utvalget også hadde bestått av noen med barnefaglig-, og/eller psykologfaglig kompetanse.

Del 2 - Særlige merknader

Kapittel 5, regulering av grunnleggende rettigheter og prinsipper

I barnets beste som en optimaliseringsnorm ligger at det skal foretas en helhetsvurdering av barnets beste hvor både positive og negative konsekvenser inngår. I lovutkastets § 2(3) listes syv relevante momenter for denne vurderingen. Vi er helt enige i at alle de listede momenter er viktige, men usikre på om bruken av en slik liste direkte i lovteksten kan få uheldige utslag. For det første er det vår oppfatning at det er en svakhet at tilknytning ikke fremgår direkte i momentlisten, selv om vi forstår utvalget dithen at tilknytning er innfortolket i momentet som lyder ”barnets behov for omsorg og beskyttelse”.

Voksne for Barn mener at tilknytning mellom barn og omsorgsperson er så avgjørende for barnets utvikling, at det burde kommet tydeligere frem i momentlisten hvis en først velger å ha en slik liste direkte i lovteksten.

For det andre er det vår bekymring at listen vil kunne misoppfattes som uttømmende. Barnevernsloven brukes av mange andre enn jurister og det er særlig viktig at loven er brukervennlig. Vi mener på denne bakgrunn at det bør fremgå enda tydeligere i selve lovteksten at listen ikke er uttømmende.

Det er uheldig om hensyn som ikke er på listen oppfattes og ha mindre relevans enn de som fremgår direkte av lovteksten.

Voksne for Barn støtter at barnets rett til medvirkning styrkes, men det er etter vår oppfatning helt avgjørende at barnet får hjelp til å forstå og danne seg en mening om hva rettigheten innebærer. Det er et voksenansvar at barnet forstår hva retten til medvirkningen innebærer.

Hvem er det som skal forklare dette for barnet? Det bør stilles krav til at vedkommende har opplæring i å snakke med barn, kompetanse, etikk osv. Hvis dette med trygghetsperson fungerer, er vi enige i at det kan være en løsning. Forutsatt at trygghetspersonen får nødvendig opplæring.

Utvalget foreslår et krav til dokumentasjon (journalføring) av barnets medvirkning og krav til begrunnelse av hvilken betydning barnets medvirkning har hatt i vurderingen av barnets beste når det fattes vedtak. Måten medvirkningen skjer på vil være avgjørende for effekten av kravet. Medvirkning må skje på en slik måte slik at det fremmer tillit. Her er tidsaspektet avgjørende. Dersom rapporten skrives 2 måneder etter en samtale, kan den avvike fra det som ble sagt. Mulige løsninger kan være at rapporten skrives når barnet er der slik at barnet kan få opplest og om mulig signere rapporten før barnet går. Dette er samme modell som ved Familieråd og anmeldelser til politiet. Modellen vil være tidsbesparende og kunne bidra til at barna tenker bedre over hva og hvordan de formidler.

Barnet må forstå hvilken rett det har og hva retten innebærer. Barnevernet må tilrettelegge for hvordan retten til medvirkning blir presentert for barnet. Det vises her bl.a. til veilederen ”Barns deltagelse i barnevernssaker, Strandbu/Vis fra 2008. Departementet bør utrede nærmere hvordan det kan skje i praksis. Voksne for Barn bidrar gjerne til dette.

Kapittel 8 – Særlig om samarbeid mellom barnevern og psykisk helsevern

Det er bra at utvalget har behandlet samarbeidet mellom barnevern og psykisk helsevern grundig, særlig med fokus på de tilfellene der barnet har store og sammensatte behov for både omsorg og behandling. Det henvises til arbeidet som er gjort i tverrfaglig arbeidsgruppe og samarbeidsforum barnevern og psykisk helse i regi av Hdir og Bufdir. Direktoratene har oversendt anbefalinger til departementene etter at lovutkastet forelå. Arbeidene bør ses i sammenheng og supplere hverandre.

Paragraf om Individuell plan (IP) bør presisere at planen skal utarbeides i samarbeid med barnet der det er mulig. Dette i tråd med annet lovverk og veiledende dokumenter på IP som verktøy og metode.

Kapittel 9 – Meldinger til barnevernstjenesten

Vi ber departementet benytte anledningen til å se på ordbruken vedrørende plikt til å gi opplysninger i lovutkastets § 7. Kan det være grunn til å forsterke plikten ved å kalle det

opplysnings- og meldeplikt. Meldeplikt benyttes som begrep i praksis, og kan også virke forstekende på den plikten enhver som utfører oppgaver eller arbeid for et forvaltningsorgan har.

Kapittel 13 – Kontakt og samvær

Voksne for Barn er i positive til at kretsen som barnet har rett til samvær med utvides. Særlig at søskens rett til kontakt styrkes, det vises her bl.a. til at søskens rett til å vokse opp sammen følger av FNs barnekonvensjon. En del føler at de tvinges til samvær. Andre ønsker kontakt. Det avgjørende må være hva barnet selv ønsker. Voksne for Barn anser Familieråd som en god metode for å involvere nettverket og støtter utvalget i at det bør etableres i alle kommuner.

Flertallet i utvalget foreslår at klage på begrensninger i retten til kontakt kan påklages til fylkesnemda av søsken, personer som har hatt omsorgen for barnet i foreldrenes sted før omsorgsovertagelsen og besteforeldre jf. § 39. Voksne for Barn er bekymret for at barnet dermed involveres i et stort antall saker både for fylkesnemda og domstolen og støtter derfor mindretallet i utvalget som mener at kun klager fra barn og foreldre med partsrettigheter kan behandles av fylkesnemda direkte. Vi legger til grunn at de øvrige ofte vil ha en slik nær tilknytning at samtykke til behandling uansett skal gis.

Kapittel 16 – Partsrettigheter og ordninger som sikrer barns prosessuelle rettigheter

Voksne for Barn er ikke uenige i å senke aldersgrensen for partsrettigheter til 12 år. Men dersom barn helt ned til 12 år gis partsrettigheter, er det helt avgjørende at barnet får tilstrekkelig og aldersadekvat informasjon om hva det innebærer å ha partsrettigheter samt hjelp til å forvalte retten. For eksempel bør innsyn foregå sammen med noen barnet har tillit til slik at barnets forutsetning for å forstå en journal herunder måten journalen er skrevet på ivaretas. Ikke alt innsyn er til det beste for barnet.

Voksne for Barn synes grunntanken med å lovfeste en trygghetsperson er god og ser en stor fordel med at barnet slipper å forholde seg til flere ulike personer. Barnevernsbarn dras inn i et system hvor mennesker går inn og ut av livet deres alt etter hvilke tiltak de har. Det kan bidra til at de har vanskelig for å skape nye relasjoner og vise tillit.

Forslaget er sårbart da trygghetspersonen skal ha ulike roller som ivaretar ulike hensyn på ulike stadier i prosessen. Det er helt avgjørende at trygghetsperson har nødvendige forutsetninger for å utføre oppdraget.

Voksne for Barn støtter utvalget i at oppgaven med å utnevne trygghetsperson legges til fylkesmannen. Vi ser det som en fordel at utnevnelsen skjer utenfor kommunen særlig da vi har en rekke små kommuner i Norge. Fylkesmannen må i så fall være ansvarlig for å sikre kvaliteten på trygghetspersonene. Både tilstrekkelig opplæring og oppfølging av trygghetspersoner er viktig. Utvalget foreslår en hjemmel til å gi forskrift om trygghetsperson, det antas at krav bør kunne nedfelles der. Departementet bør utrede nærmere hvordan dette skal skje i praksis.

Videre støtter vi utvalgets forslag om at trygghetspersonen mottar godtgjørelse. For å sikre at kvaliteten er god må en ikke basere seg på en frivillig ordning.

Det er viktig at økt ansvar følges opp med økte barnevernsbudsjetter.

Med vennlig hilsen

Randi Talseth
Generalsekretær